Mottagare
Regionstyrelsen

Motion. Fördjupad Klimatriskutredning för Region Gotlands VA-försörjning

Förslag till beslut i regionfullmäktige

- Motionens första punkt avslås.
- Motionens andra punkt anses besvarad.

Sammanfattning

Motionen *Fördjupad Klimatriskutredning för Region Gotlands VA-försörjning* från Gabriella Hammarskjöld (C) syftar till att stärka Region Gotlands arbete med att förebygga klimatrelaterade risker för den allmänna vattenförsörjningen. Motionären föreslår dels en bredare och mer tekniskt fördjupad analys av samtliga möjliga klimatrisker, dels att riskerna för återkommande störningar i dricksvattenkvalitet och distributionskapacitet tas på större allvar och att det förebyggande arbetet prioriteras högre.

Med anledning av de stora störningar av vattenförsörjning i Visby med omnejd som under en lång tid gjort att Visbys vatten varit obrukbart yrkar Centerpartiet:

- Att Tekniska nämnden ges i uppdrag att i dialog med politiken ta fram en betydligt bredare och tekniskt fördjupad analys om samtliga möjliga klimatförändringsrisker kopplat till Region Gotlands vattenförsörjning.
- Att riskerna för återkommande störningar på dricksvattenkvaliteten och dess distributionskapacitet kopplat till klimatförändringarna tas på större allvar och att dess förebyggande arbete prioriteras högre i det fortsatta VA-arbetet.

Regionstyrelseförvaltningen delar motionärens och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning att en långsiktigt trygg VA-försörjning är av största vikt. Klimatförändringarna innebär risker för både vattenkvalitet och -tillgång, bland annat genom ökad föroreningsspridning, översvämningar, ledningsbrott och minskad vattentillgång. Motionens första förslag överensstämmer med inriktningarna i flertalet av Region Gotlands styrdokument, bland annat VA-policy 2040 och Vattentjänstplan. Förslaget bedöms också överensstämma med vissa av de författningsändringar som föreslagits i utredningen *Ökad VA-beredskap*.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer dock att en fördjupad

analys av samtliga möjliga klimatrisker kopplade till VA-försörjningen skulle innebära att tekniska nämnden ges i uppdrag att utreda klimatrelaterade risker som ännu inte omfattas av lagkrav. Förvaltningen tar sig gärna an ett sådant uppdrag, men är tydlig med att det inte kan göras inom VA-kollektivets nuvarande budget, eftersom en sådan sammanställning och analys går längre än dagens lagkrav. Därmed riskerar den att behöva finansieras av skattekollektivet.

Regionstyrelseförvaltningen rekommenderar därför regionstyrelsen att föreslå regionfullmäktige att avslå motionens första punkt.

När det gäller motionens andra förslag bedömer teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen att VA-verksamheten redan prioriterar förebyggande arbete och hantering av störningar. Systematiskt underhållsarbete och förstärkta beredskapsinsatser pågår, bland annat efter tidigare händelser med vattenkvalitetsproblem och risk för vattenbrist.
Regionstyrelseförvaltningen föreslår därför att motionen andra förslag ska anses besvarat.

Ärendebeskrivning

I en motion yrkar Gabriella Hammarskjöld (C) att tekniska nämnden ges i uppdrag att, i dialog med politiken, ta fram en betydligt bredare och tekniskt fördjupad analys om samtliga möjliga klimatförändringsrisker kopplade till Region Gotlands vattenförsörjning samt att riskerna för återkommande störningar på dricksvattenkvaliteten och dess distributionskapacitet kopplade till klimatförändringarna tas på större allvar och att dess förebyggande arbete prioriteras högre i det fortsatta VA-arbetet.

Regionstyrelseförvaltningen har remitterat motionen till tekniska nämnden för yttrande. I teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse ges en mycket detaljerad beskrivning av styrningen av klimatanpassningsområdet under de senaste åren, hur lagstiftningen på en del VA-relaterade områden har påverkat arbetet samt hur beredskapsarbete och planering inom VA-området fortskridit. Se vidare tekniska nämndens beslut (TN § 132/2026) men framför allt teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse som bifogas i sin helhet.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen delar motionärens och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens bedömningar att det är av stor vikt att Region Gotland verkar för att långsiktigt trygga den allmänna VA-försörjningen utifrån klimatrelaterade risker både avseende kvantitet och kvalitet.

Klimatrelaterade risker för VA-försörjningen har påtalats många gånger och i många sammanhang de senaste åren. Länsstyrelsen gjorde den första regionala handlingsplanen för klimatanpassning för drygt tio år sedan (RS 2014/257). I den konstaterades att *”Konsekvenserna för dricksvattenförsörjningen i ett förändrat klimat kan bli stora. Kvaliteten på råvattnet i vattentäkterna kommer sannolikt att försämras. Ökad avrinning och översvämningar leder till ökad risk för utlakning av*

näringsämnen och spridning av föroreningar i vattentäkternas tillrinningsområden. Risken för ledningsbrott ökar med ökade risker för ras och erosion vid hög nederbörd. Sommartid ökar konkurrensen om vattenresurser och redan idag behöver samhället anpassas till minskad vattentillgång".

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att motionärens förslag om utökade och breddade analyser utifrån samtliga möjliga klimatrisker avseende Region Gotlands ansvar för allmän VA-försörjning överensstämmer med inriktningarna i flertalet av Region Gotlands styrdokument, bland annat VA-policy 2040 och Vattentjänstplanen. Förslaget överensstämmer även med vissa av de författningsändringar som föreslogs i SOU 2024:82, *Ökad VA-beredskap* (som presenterades i december 2024 och föreslog ändringar i LAV, Lagen om allmänna vattentjänster).

Emellertid bedömer teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen att sådana utredningar skulle innebära *"att tekniska nämnden ges i uppdrag att utreda klimatrelaterade risker som ännu inte omfattas av lagkrav. Därmed är det av stor vikt att ett sådant uppdrag även omfattar adekvata resurser för dess genomförande."* Förvaltningen föreslår mot denna bakgrund att motionens första punkt bifalls.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen tar sig gärna an uppdraget, men förvaltningen är tydlig med att det inte kan göras inom VA-kollektivets nuvarande budget. Klimatanpassningsarbetet är redan integrerat i all planering inom VA-verksamheten idag. Om *samtliga* möjliga klimatrisker avseende Region Gotlands ansvar för allmän VA-försörjning ska utredas, en sammanställning och analys som alltså går längre än dagens lagkrav, riskerar en sådan analys med andra ord att behöva finansieras av skattekollektivet.

Regionstyrelseförvaltningen måste därför, med tanke på det rådande ekonomiska läget inom Region Gotland, rekommendera regionstyrelsen att föreslå regionfullmäktige att avslå motionens första punkt.

När det gäller motionens andra punkt bedömer teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen att VA-verksamheten redan i dagsläget tar risken för återkommande störningar avseende dricksvattenkvalitet och distributionskapacitet på stort allvar och att det förebyggande arbetet är högt prioriterat.

VA-verksamheten har under en längre tid arbetat med ett systematiskt förbättringsarbete i relation till VA-infrastrukturen, vilket belyses i bland annat *Förnyelseplan för VA-ledningsnätet* som antogs 2021 som en del av VA-plan 2018. Precis som resten av VA-Sverige hanterar Region Gotland en stor underhållsskuld i VA-systemet, som utmanas ytterligare av pågående och framtida klimatförändringar.

Samtidigt har VA-verksamheten hanterat en rad löpande oplanerade händelser som krävt extraordinära insatser, såsom clostridiumutbrottet 2023, risk för vattenbrist under sommaren 2025 och planktonorganismer i dricksvattnet vintern 2025/2026. Med anledning av de händelserna har VA-verksamheten ökat takten i sitt beredskapsarbete, och arbetar nu proaktivt med beredskap,

kommunikation, lägesbilder och kunskapshöjningar som ett komplement till de omfattande insatser som görs i VA-infrastrukturen. Detta för att öka robustheten, redundansen och driftssäkerheten i Region Gotlands allmänna VA-försörjning. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår mot denna bakgrund att motionens andra punkt ska anses besvarad.

Regionstyrelseförvaltningen delar teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning kring motionens andra punkt.

Beslutsunderlag

Motion daterad 2026-02-16
Tjänsteskrivelse teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2026-05-19
Beslut tekniska nämnden 2026-06-09, § 132
Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen daterad 2026-11-17

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

TN-registrator
TSF/VA- och avfallsavdelningen